

۱
چرا اسلام برده داری را آزاد دانست، آیا این عمل با آزادی و حریت در
دین اسلام سازگار است؟

تاریخ، نشون می ده از زمانهای قدیم تا حدود یکصد سال قبل، برده داری از
نوع غلام رکنیز مسأله ای رایج بین جوامع بوده.

بردهگان در قوم ستمد اسپارتهای
بردهگان از کشورهای عقب افتاده
بازار برده فروشی «عکاظ»
مثل حیوان بر خورد می نمودند
که تعطیلی برده داری
در دناک بردگان :
اسپارتهای که به اصطلاح قوم متمدنی بودند، بردگان شان به قدری بدبخت بودند که

تنها برده یک نفر نبودند بلکه غلام تمام جامعه محسوب می شدند و هر کس بدون
تسری از قانون می توانست غلام دیگری را آزار و شکنجه دهد.

* در طول تاریخ، وقتی بردگان را از کشورهای عقب افتاده صید می کردند تا
زمانی که در بازارهای فروش عرضه می کردند؛ بسیاری سون می خوردند و باقیمانده
آنجا را غذای گهی می دادند تا زنده بمانند و برایشان کار کنند، وقتی پیر یا از کار افتاده
می شدند درهایشان می کردند تا خود بمیرند!

← آخرین کشورهایی که حاضر شدند این سنت زشت را کنار بگذارند :

- در انگلستان تا سال ۱۸۴۰ میلادی، برده گیری رواج داشت (تقریباً ۱۷۲۲ سال پیش)

- در فرانسه تا سال ۱۸۴۸ میلادی، برده گیری مهشود. (۱۶۴ سال پیش)

- در هلند تا سال ۱۸۴۳ میلادی. (۱۴۹ سال پیش)

- در آمریکا تا سال ۱۸۶۵ میلادی. (۱۴۷ سال پیش)

و ضمناً در سال ۱۸۹۰ کنفرانس بروکسل، ضمن اعلامیه ای بزرگی را در سراسر جهان لغو کرد.
← ۱۲۲ سال قبل

* در میان عرب ها، برده داری بسیار شایع بوده.

بازرگانانی برده فروشی می کردند، و از نواحی مختلف برده ها را به هم می آوردند.

← جرحی زندان می نویسد :

در میان اعراب، چنان با بندگان بد برخورد می شد که اگر کسی برده ای می خرید، رسمانی به گردش می کرد و مثل صوایح به خانه اش می برد.

در کتاب تاریخ بردگی نوشته :

«عربها همواره مشغول جنگ و جدال و غارت بودند، زنان و مردان و کودکان قبله دیگر را اسیر می کردند و آنها را در بازارهای متعدد برده فروشی که مهمترین آنها «بازار عکاظ» بود، به معرفت خرید و فروش می گذاشتند.»

◀ برنامه و هدف اسلام، از بین بردن سنت برده داری بود که بدلیل اینکه مسئله برده داری ریشه تاریخی و جهانی داشت لذا از بین بردنش نیاز به مراحل خاص خود دارد؛ مثل اعیان که برای ترک دادن معاد نیاز به مراحل درمان است؛

→ آیا واقعاً اسلام با برده داری مخالف بوده؟

[بالتوجه به این مراحل، به جواب می رسیم].
اگر اسلام طبق دستور عمومی، فرمان می داد تا همه بردگان را آزاد کنند، بلکه جمعیته زیادی از افراد بی کار و بی خانه و متزلزل در جامعه رها می شد، و مرجع مرجع

یا صنگ و خونریزی می شد.

لذا اسلام تدبیری بلند همت اندیش کرد:

① بستن سر حشیره های بردگی

② گشودن درجه آزادی

③ احیای شخصیت بردگان

① بستن سر حشیره های بردگی

در طول تاریخ بردگی سر حشیره های زیادی داشته، مهم ترین آنها:

۱- اسیران جنگی.

۲- بدهکاران که توان پرداخت بدهی را نداشتند.

۳- زور و غلبه (کشورهای زورمند بر ممالک عقب افتاده، بروند و برده گیری کنند.

در صدر اسلام جلوی تمام اینها گرفته شد، الا در یک مورد به اسیران جنگی

چون در آن زمان زندانهای سازمان یافته ای نبود تا بتوان به وضعیت اسیران

در آنجا رسیدگی کرد تا وضعیتشان مشخص ^{بشود} و راه خیر تقسیم کردشان ^{بشود} بن خانواده ها ^{بشود} داد

بعد ها که اوضاع تغییر کرد ، حکم اسلام رسید که از طرق مختلف اسیران ، آزاد شوند . بعد از آنکه اسیرشان کردند یا بر آنها منت گذارید و آزادشان کنید یا در برابر آزاده از آنان مالی را به عنوان فدیه بگیرید . سوره محمد / ۴

* نسبت بر ضرورت ساسیم با اسیران و نبردگان در اسلام آورده شد تا جایی که :
قرآن از کسانی که اسیر را اطعام می دهد تجلیل می کند ،

« وَ يُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَ يَتِيمًا وَ اسِيرًا » اسان / ۸

کم کم حرکت های اسلام برای مبارزه با تفکر برده فروشی و برده داری شروع شد :

بیا صد (ه) فرمودند ، بدترین مردم کسی است که انسان ها را بفروشد .

« شَرُّ النَّاسِ ، مَنْ بَاعَ النَّاسَ » مستدرک / ج ۲ / باب ۱۹ / ۱

بیا صد (د) فرمودند ، « اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى ، غَافِرٌ كُلِّ ذَنْبٍ اِلَّا مَنْ جُهِدَ مَهْرًا »

خداوند بخشنده هر گناهی است جز آنکه کسی که مهر همیشگی را انکار کند

چار / ج ۳ / ص ۱۶۸

أَوْ اِغْتَصَبَ اَجِيرًا اَجْرَهُ بِاِحْتِجَارِ كَرِي رَاعِيَتِ كُنْد .

اَر بَاعَ رَجُلًا فَسْرًا بِاَسْلِبِ اَزَادَةٍ اِنْسَانِي رَا كُنْد . (از انسانی سلب آزادی کند)

۲ باز کردن درجہ های آزادی بردگان ،

اگر مردم ، خصوصاً عربها به دستورات اسلام و راهکارها عمل می کردند به تدریج همه
بردگان آزاد و جذب اسلام می شدند .

الف) یکی از مصارف هشتگانه زکات در اسلام ، اینست که برده نجسی و آزاد کنی . توبه / ۷

ب) کفاره بسیاری از تخلفات در اسلام ، آزاد کردن بردگان است .

مثل ؛ قتل غیر عمد و خطائی ، کفاره ترک عمدی روزه ، کفاره قسم

ج) هرگاه مالک از کنیزش صاحب فرزندش بدمد ، مالک حق ندارد کنیز را بفروشد و باید

از سهم ارث فرزندش آزاد کند .

د) اگر کسی برده ای خرید که نسبهای فاضله و زری را داشته باشد ، فوراً آن برده آزاد می شود ؛

پدر ، مادر ، اجداد ، فرزندان ، عمو ، عمو ، دایی ، خاله ، برادر و برادرزاده ، خواهر و خواهرزاده

ه) اگر در برده ای ۲ نفر شریکند ، کسی که سهم خود را بیخند و برده را آزاد کند به همان سهم خود
موظف است بقیه برده را بخرد و آزاد کند .

آنس ابن مالک می گوید: یکی از کنیزان امام حسن مجتبیٰ (ع) گلی را به امام همام کرد
امام آن را گرفت و فرمود: تو را در راه خدا آزاد کردم. من عرض کردم: به راستی
شما به خاطر اهدای یک گل ناچیز او را آزاد کردید؟ امام فرمودند:

«خدا ما را چنین تربیت کرده؛ هنگامی که کسی به شما لطفی کرد، به هبت از آن پاسخ
دهید یا حداقل همانگونه پاسخ دهید. پاسخ بهتر آزاد کردن بود. مناقب / ج ۴ / ص ۱۸

حضرت علی (ع) به غلامش قنبر می گفت: من از خدا شرم دارم که لباسی بهتر از تو بپوشم
زیرا رسول اکرم (ص) فرموده: از آنچه خودتان می پوشید آنها را بپوشانید.

خبرچه زبیران در کتاب تاریخ تمدن نوشته شده:

«اسلام نسبت به بردگان فوق العاده مهربان بود - سفارشات زیادی

بعضی اسلام بپوشاننده داران می فرمود: از جمله کاری که بر آن توان ندارند

به آنان واگذار کنید، هر چه خودتان می پوشید، آنان بپوشید و ...»

در اولین دیداری که (باکرها) با یاسر (غلامی که مأمون برای حضرت فرستاده بود)

داشتند، یاسر گفت: آقا، من غلام شما هستم، حضرت لبخندی زده و فرمود: تو بردار من هستی.